

ผลของการศึกษาปัญหาและความต้องการสื่อการเรียนการสอน
ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 และเขต 2
EFFECTS OF THE STUDY OF PROBLEMS AND NEEDS OF
TEACHERS' TEACHING MATERIALS IN SMALL SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF CHACHOENGSAO PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA DISTRICT 1 AND DISTRICT 2

พรทิพย์ อ้นเกษม, ลินดา นาคโปย*, เยาวนาตร อินทร์สำเภา**
Porntip Onkasem, Linda Nakpoi*, Yaowanart Insumpao**

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์,

e-Mail: pornnaruktip@gmail.com

Lecturer, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,

e-Mail: pornnaruktip@gmail.com

(Received: 2021, July 8; Revised: 2021, September 17; Accepted: 2021, September 25)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 และเขต 2 และ 2) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 และเขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 224 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม หากคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความเหมาะสมของภาษา (wording) และความชัดเจน (clarity) สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และสถิติเชิงคุณภาพ

* อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, e-Mail: ppimpim@hotmail.com
Lecturer, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, e-Mail: ppimpim@hotmail.com

** อาจารย์พิเศษคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, e-Mail: tukta.childhood@hotmail.com
(Corresponding Author)

Special Lecturer, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, e-Mail:
tukta.childhood@hotmail.com (Corresponding Author)

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 79.02) มีวิทยฐานะตำแหน่งครู (ร้อยละ 35.91) ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ร้อยละ 73.21) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 64.73) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 และเขต 2 (ร้อยละ 50.44 และ 49.56 ตามลำดับ) ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET ลำดับแรกคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 30.36) ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาของระบบสุริยะ ระบบนิเวศ ระบบต่าง ๆ ในร่างกายเป็นลำดับที่ 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 85) ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่ทดสอบ O-NET คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม (ร้อยละ 46.88) ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นลำดับที่ 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 46.87) ครูส่วนใหญ่มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะด้านการคิดมากที่สุด (ร้อยละ 37.94) ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ครูต้องการมากที่สุดคือ สื่อเทคโนโลยี สื่อวีดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (ร้อยละ 49.11) ด้านสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่าครูมีความเห็นตรงกันว่าปัจจัยหลักของปัญหาคือการขาดแคลนครู (ร้อยละ 33.48) แนวทางแรกที่เหมาะสมนำมาใช้ในการแก้ปัญหา คือ ให้ครูผลิตสื่อใช้เองและจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น (ร้อยละ 34.82)

คำสำคัญ: สื่อการเรียนการสอน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต

ABSTRACT

The objectives of this survey research were: 1) to study needs of teachers' teaching materials in small schools under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area District 1 and District 2, and 2) to investigate problems and solutions of teachers' teaching material development in small schools under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area District 1 and District 2. The sample consisted of 224 teachers in small schools under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area District 1 and District 2. The research tools were the teacher questionnaire, the quality of research tools. Using content validity, language suitability (wording) and clarity by experts. The research instrument was a teacher survey. The statistics used in data analysis was descriptive statistics

and content analysis. The findings were as follows: most of sample was female teachers 79.02%, the teachers who had academic title were 35.91%, the teachers in Thai Language Department were 73.21%, the teachers in Primary Six were 64.73%, the teachers under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area District 1 and District 2 were 50.44% and 49.56% respectively. The teachers in Science and Technology Department were the first rank of needs of teachers' teaching materials of O-NET subjects, accounted for 30.36%. They would like to have teaching materials which were about solar system, ecosystem and human organ system as the first need of Primary Six, accounted for 85%. The teachers in Social Studies, Religion and Culture Department were the first rank of needs of teachers' teaching materials of non O-NET subjects, accounted for 46.88%. They would like to have teaching materials concerning application of Sufficiency Economy in daily life as the first need of Primary Six, accounted for 46.87%. The majority need of most teachers' teaching materials was about thinking skill development, which was accounted for 37.94%. Types of the most needed teaching materials were technology, video media and computer assisted instruction as 49.11%. With regard to the problems and solutions, it revealed that the teachers' opinions on the main factor was the teacher shortage, accounted for 33.48%. Hence, the first solution was suggested that the teachers should create their own teaching materials and combine level classes, accounted for 34.82%.

Keywords: teaching materials, the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area.

บทนำ

สืบเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด 19 ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วไปทั่วโลกจนองค์การอนามัยโลกประกาศให้การระบาดของโควิด 19 เป็นการระบาดใหญ่ ส่งผลกระทบในทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย มาตรการป้องกัน

จากคณะรัฐมนตรีและกระทรวงสาธารณสุขที่สำคัญคือ ลดการแพร่ระบาด เฝ้าระวังการติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อทุกภาคส่วนรวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเหตุให้มีการปรับเปลี่ยนการเปิด-ปิดภาคเรียนในการศึกษาทุกระดับ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน โดยเบื้องต้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนให้ทุกสถานศึกษา 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) On-Site มาเรียนได้ตามปกติในพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่สีแดง แต่ต้องเว้นระยะหรือลดจำนวนนักเรียนต่อห้องลง สำหรับจังหวัดพื้นที่สีเขียวสามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ตามปกติ 2) On-Air ใช้การเรียนการสอนออกอากาศผ่าน DLTV เป็นตัวหลักในการกระจายการสอน โดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวลเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน 3) On-Line ให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่ทางโรงเรียนกระจายไปสู่ผู้เรียน เป็นรูปแบบที่ถูกใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด 4) On-Demand เป็นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันที่ครูกับนักเรียนใช้ร่วมกัน และ 5) On-Hand หากจัดในรูปแบบอื่นที่กล่าวมาไม่ได้ ให้โรงเรียนจัดแบบ On-Hand คือ จัดใบงานให้กับนักเรียน เป็นลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูปให้นักเรียนรับไปเป็นชุดไปเรียนด้วยตนเองที่บ้าน โดยครูออกไปเยี่ยมเป็นครั้งคราวหรือให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ออนไลน์, 2564)

อาจกล่าวได้ว่าการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามนโยบายที่กำหนด โรงเรียนที่มีความพร้อมหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมสามารถบริหารจัดการและปรับเปลี่ยนหรือเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี แต่หากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โอกาสการเข้าถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็น On-Air, On-Line, On-Demand หรือการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะโรงเรียนขนาดเล็กล้วนมีสภาพปัญหาและปัจจัยพื้นฐานเดิมที่จำกัด อันเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระบุไว้คือสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน สภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กทุกภาคส่วนของการศึกษานั้นมีความคล้ายคลึงกันคือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยในโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 23-26)

สืบเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นหนึ่งในเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ในพื้นที่สีแดงที่มีการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโควิด 19 มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา 2 เขต คือเขต 1 และ

เขต 2 รวม 114 โรง ขับเคลื่อนพันธกิจหลักในการพัฒนาโรงเรียนทุกขนาดในเขตพื้นที่ ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community: PLC) เป็นความร่วมมือกันระหว่างคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์กับโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการรวมกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้บริหาร คณะผู้บริหาร ชุมชน ร่วมกับครูผู้สอน เป็นการชุมนุมเชิงวิชาการ หรือประสบการณ์เรียนรู้จากการปฏิบัติ มีการถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อน คิดอย่างเป็นระยะ ๆ และทำอย่างต่อเนื่อง (continuous professional development) การดำเนินการโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะต้องดำเนินงานภายใต้หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมกันพัฒนาให้เด็กทุกคนเกิดผลการเรียนรู้ 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรและชุมชนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมกัน 3) มีการทำงานแบบร่วมมือกัน เกิดวัฒนธรรมของการทำงานแบบรวมพลัง 4) มีผู้เชี่ยวชาญเยี่ยมเยียนให้ความรู้ รวมทั้งไปทัศนศึกษาเพื่อเปิดโลกทัศน์ และ 5) มีการสะท้อนคิดและสุนทรียสนทนา (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2561, หน้า 131-132)

จะเห็นได้ว่าจุดหมายสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้คือ การพัฒนาผู้เรียนแบบเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมาย ต้องตระหนักถึงสื่อที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนในแต่ละรูปแบบ ครูและสถานศึกษาต้องเลือกใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เนื่องจากสื่อสามารถสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่อการศึกษา ต่อครูผู้สอน รวมถึงผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย สื่อการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องรวดเร็วแม้จะเป็นเนื้อหาวิชาที่ซับซ้อน สื่อช่วยสร้างความสนใจไม่เฉพาะเด็กเล็ก แต่สามารถใช้เป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจได้ดีในวัยผู้ใหญ่ด้วย สื่อช่วยสร้างความเข้าใจตรงกัน จัดความสับสนในผู้เรียนที่ภูมิหลังต่างกัน สื่อประเภทกิจกรรมจะส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน สื่อสามารถส่งเสริมให้แต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง สื่อที่ได้มีการทดสอบแล้วสามารถใช้แทนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการลดกิจกรรมด้านการสอนของครูและให้ครูมีเวลาจัดประสบการณ์ด้านอื่น สื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้สอน ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีบรรยากาศในการเรียนที่น่าสนใจ สื่อทำให้การสอนทันสมัยอยู่เสมอ การใช้เทคโนโลยีตลอดจนการผลิตสื่อใหม่ ๆ ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจขึ้น สื่อการสอนจะมีส่วนร่วมอยู่ในทุกรูปแบบการสอน สื่อที่จะให้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีการใช้อย่างถูกต้องกับเนื้อหาวิชา เวลา รวมถึงสถานที่

โดยการเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนต้องพิจารณาข้อมูลประกอบอย่างรอบด้าน อาจเรียกได้ว่า สื่อเป็นช่องทางการสื่อสารทางการศึกษาที่สำคัญระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน การสื่อสารทางการศึกษาจึงมุ่งให้สื่อส่งผลถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถึงประเภทของสื่อจะสามารถจำแนกได้หลายวิธี แต่ความสำคัญของสื่อย่อมเกิดจากความสามารถในการใช้สื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรม เข้าสู่ความเป็นจริงมากที่สุด สื่อจึงจะมีคุณค่าทางการเรียนรู้จนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2554)

จากข้อมูลดังกล่าวในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาจึงสนใจศึกษาปัญหาและความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และเขต 2 เพื่อศึกษาความต้องการสื่อและสภาพปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอน สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาและเติบโตไปพร้อมกับชุมชน สะท้อนผลของการพัฒนาไปยังผู้เรียนได้ตรงตามมาตรฐานในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 และเขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 และเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 511 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 224 คน ได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973, pp. 727-728)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 ถึง พฤษภาคม 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ ปฏิบัติหน้าที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน สังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความต้องการสื่อการเรียนการสอน มี 2 ลักษณะ คือ 1) แบบตรวจสอบรายการ (check-list) 2) แบบสอบถามแบบปลายปิด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนบรรยายคำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความต้องการสื่อการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ (สุวิมล ทิรกานันท์, 2549)

2. ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	47	20.98
หญิง	177	79.02
วิทยฐานะ		
ครู	93	35.91
ครูผู้ช่วย	48	18.53
ครูชำนาญการ	43	16.60
ครูชำนาญการพิเศษ	40	15.44

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปฏิบัติหน้าที่สอนในกลุ่มสาระ (เลือกได้มากกว่า 1 สาระ)		
ภาษาไทย	164	73.21
คณิตศาสตร์	152	67.85
วิทยาศาสตร์	148	66.07
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	134	59.82
ศิลปะ	126	56.25
สุขศึกษาและพลศึกษา	123	54.91
สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม	119	53.12
ภาษาต่างประเทศ	22	9.82
ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน (เลือกได้มากกว่า 1 ระดับ)		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	145	64.73
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	121	54.01
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	106	47.32
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	106	47.32
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	88	39.28
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	77	34.37
สังกัดผู้ตอบแบบสอบถาม		
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	113	50.44
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2	111	49.56

ส่วนที่ 2 ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และเขต 2

1. ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET และไม่ทดสอบ O-NET เรียงลำดับจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความต้องการจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET และไม่ทดสอบ O-NET

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	68	30.36
คณิตศาสตร์	59	26.33
ภาษาไทย	49	21.88
ภาษาต่างประเทศ	48	21.43
กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่ทดสอบ O-NET	จำนวน	ร้อยละ
สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม	105	46.88
ศิลปะ	50	22.32
การงานอาชีพ	45	20.10
สุขศึกษาและพลศึกษา	24	10.71

2. ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET และไม่สอบ O-NET ที่มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนในเนื้อหา/หัวข้อ/เรื่อง/ระดับชั้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET และไม่สอบ O-NET ที่มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนในเนื้อหา/หัวข้อ/เรื่อง/ระดับชั้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เนื้อหา/หัวข้อ/เรื่อง	ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1. ท้องฟ้า ระบบสุริยะ ระบบนิเวศ ระบบต่าง ๆ ในร่างกาย 2. วงจรไฟฟ้า ชีวิตและสิ่งแวดล้อม สาร 3. การทดลอง	1) ป.6	99	44.12
คณิตศาสตร์	1. แก๊สไฮโดรเจน บวก ลบ คูณ หาร ร้อยละ เศษส่วน และทศนิยม 2. การคำนวณพื้นที่ วิทยาการคำนวณ การวัด ตวง บอกละเอียด 3. เรขาคณิต ปริมาตร สมการ	2) ป.5 3) ป.4 4) ป.3 5) ป.1 6) ป.2	99	44.12
ภาษาต่างประเทศ	1. คำศัพท์ สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. การสนทนา อ่าน เขียน ประโยค 3. หลักไวยากรณ์			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เนื้อหา/หัวข้อ/เรื่อง	ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทย	1. การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ 2. การผันวรรณยุกต์ หนังสือส่งเสริมการอ่าน 3. คำราชาศัพท์ การจับใจความสำคัญ ก-ฮ	1) ป.6 2) ป.5 3) ป.4 4) ป.3 5) ป.1 6) ป.2	20	10.00
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1. การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. ประวัติศาสตร์ แผนที่ ภูมิศาสตร์ 3. วิชาสังคมศึกษา	1) ป.6 2) ป.5 3) ป.4 4) ป.1 5) ป.3 6) ป.2	115	46.87
กลุ่มสาระวิชาอื่น	1. คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย 2. วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ 3. ศิลปะ ดนตรี สุขศึกษา	1) ป.6 2) ป.5 3) ป.4 4) ป.1 5) ป.3 6) ป.2	79	35.27
การทำงานอาชีพ	1. การสร้างอาชีพ และงานประดิษฐ์ 2. การทำอาหาร	1) ป.6 2) ป.5 3) ป.4 4) ป.1 5) ป.3 6) ป.2	30	13.40

3. ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการสอน/วิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะสื่อ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความต้องการสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการสอน/วิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะสื่อ

กระบวนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการสอน/วิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน	ร้อยละ
การพัฒนาทักษะด้านการคิด	85	37.94
การจัดกิจกรรม Active Learning	68	30.36
เทคนิคการสอนและสื่อการเรียนการสอน	35	15.62
สื่อการสอนสะเต็มศึกษา/โค้ดดิ้ง	11	4.91
การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนและการบูรณาการห้องเรียน	10	4.46

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กระบวนการจัดกิจกรรม/เทคนิคการสอน/วิธีการสอน ที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของสื่อการเรียนการสอน		
สื่อเทคโนโลยี ได้แก่ สื่อวีดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	110	49.11
สื่อกิจกรรม/กระบวนการ ได้แก่ วิธีการ เทคนิค และรูปแบบการสอน	95	42.41
สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหลักสูตร	19	8.48

ส่วนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1. ด้านสภาพปัญหาของสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากข้อมูลความคิดเห็นด้านสภาพปัญหาพบว่า ครูมีความเห็นตรงกันด้านสภาพปัญหาของสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก 3 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรก โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนครูไม่เพียงพอจึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และเขต 2 มีปัญหาการขาดแคลนครู (ร้อยละ 33.48) ส่งผลต่อครูผู้สอนและการจัดการเรียนการสอน ทำให้สภาพปัญหามีความต่อเนื่อง เกิดปัจจัยที่สองคือการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน (ร้อยละ 33.93) และปัจจัยสุดท้ายคือ การขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์ในการนำมาผลิตสื่อ (ร้อยละ 32.59)

2. ด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จากข้อมูลความคิดเห็นด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ครูได้แสดงความเห็นตรงกันด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางแรก การให้ครูผลิตสื่อใช้เองและให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น (ร้อยละ 34.82) แนวทางที่สองคือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาจาก DLIT ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 35.71) และแนวทางสุดท้ายคือ การใช้สื่อตามอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 29.47)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และเขต 2 พบว่าครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทดสอบ O-NET ลำดับแรกคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาของระบบสุริยะระบบนิเวศ ระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เป็นลำดับที่ 1 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่ทดสอบ O-NET

คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นลำดับที่ 1 โดยทั้งสองกลุ่มสาระนั้นครูส่วนใหญ่สอนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะด้านการคิดมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า ครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกันมีความต้องการสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูต้องเลือกสื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์บทเรียน กิจกรรมของการสอนในแต่ละเนื้อหาวิชา รายชื่อของสื่อการสอน รวมถึงกิจกรรมของผู้เรียนที่จะทำให้บรรลุผลการเรียน สอดคล้องกับ วลัยนุช สกุลนุ้ย (2556) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี ในปัจจัยด้านการบริการสื่อการสอนพบว่า บุคลากรของหน่วยงานมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน การเปรียบเทียบความแตกต่างของสื่อการเรียนการสอนที่นำไปใช้ในการสอนของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่ามีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ครูต้องการมากที่สุดคือ สื่อเทคโนโลยี สื่อวีดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งลักษณะของสื่อดังกล่าวเป็นการแบ่งตามลักษณะทางกายภาพที่ Edgar Dale (เกษมสันต์ วัฒนาณรงค์, 2554) จำแนกไว้ 3 ประเภท คือ สื่อประเภทวัสดุ (software) สื่อประเภทอุปกรณ์ (hardware) และสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ (techniques and methods) จึงอาจสนับสนุนผลการศึกษาได้ว่า ความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กไม่แตกต่างกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน กระบวนการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงลักษณะของสื่อการเรียนการสอน แต่แตกต่างกันในส่วนของคุณสมบัติ เนื้อหาวิชา หัวข้อและเรื่อง

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ด้านสภาพปัญหาเกิดจากปัจจัยหลัก 3 ด้าน คือ การขาดแคลนครู ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์ในการนำมาผลิตสื่อ อาจกล่าวได้ว่าสภาพปัญหาทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกันกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 , หน้า 6-7) ได้สรุปปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กไว้ 4 ประการ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนและอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น ครูมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน

3) ปัญหาด้านความพร้อมของปัจจัยสนับสนุน และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อีกทั้งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก (กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 7-8) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยเอื้อต่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของนักเรียน และสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นจุดอ่อนในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ส่วนแนวทางแก้ปัญหการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนนั้น ครูมีความเห็นตรงกันและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา 3 แนวทาง คือ 1) การให้ครูผลิตสื่อใช้เองและให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น 2) ใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV และใช้สื่อการศึกษาจาก DLIT ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) การใช้สื่อตามอินเทอร์เน็ต โดยแนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
2. สามารถพัฒนาเป็นงานวิจัยในรูปแบบของการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของครู และตอบสนองให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการสื่อและแนวทางในการแก้ปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มอื่น เพื่อนำข้อมูลมาใช้เปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยมีแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เกิดเป็นนวัตกรรมหรือสื่อต้นแบบที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนในโรงเรียนได้ทุกระดับ

บรรณานุกรม

- เกษมสันต์ วัฒนานรงค์. (2554). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). **ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนอิงมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยนุช สกุลนัย. (2556). **รายงานผลการวิจัย: ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี**. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2549). **การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **นโยบาย สพฐ. ปี 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2564). **สพฐ. ประชุมทางไกลชี้แจงแนวทางปฏิบัติภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สำหรับโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.obec.go.th/archives/363188> [2564, 30 มกราคม].
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. **วารสารการวัดผลการศึกษา**, 17(1), หน้า 17-29.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York, NY: Harper and Row.